

הנדון:

על מעיל-הפרווה, חברבורות הנמר ושלום העולם

מי לא ציב

מי האינוטרים של גורבאצ'וב? האם הוא רמאי גאון, המוביל לנצלו כתר-גיל-הזקנה? האם הבחין בחולשת הנשיא האמריקאי, והחליט לא. גם לגורבאצ'וב יש האילווצים שלו, והוא פועל במיסגרתם. אין לו ברירה.

אחרי 70 שנה של שילטון סובייטי, גדל בכרית-המועצות דור חדש, המשתוקק לרמת-מחיה נאותה ולמידה של חופש אישי. כמו לבני הקיבוצים בארץ, נמאס לדור הזה לשמוע את הסיפורים על הקורבנות והגבורה של סבא וסבתא. הוא מתייחס אל ועודת המיפ'לגה הקומוניסטית כפי שהישראלים התייחסו השבוע לקונגרס הציוני.

גורבאצ'וב מייצג את הדור הזה. מולו עומדים הוותיקים, אנשי המנג'ון של המיפלגה, שלא שכחו כלום ולא למדו כלום. הוא צריך לתמוך בין כל אלה. כדי לספק לדור הסובייטי החדש רמת-מחיה הגונה, הוא צריך לשפץ את המשק הסובייטי, שבו חוגגים האדישות, חוסר-הכיסרון, הניהול הכושל ורמת-הפיריון הירודה. כדי לגייס את המשאבים לכך, הוא צריך להפחית את נטל-החימוש. כל זה מחייב גם מידה רבה יותר של חופש, "גלאנסוסט".

מיכאיל גורבאצ'וב אינו מתכוון לפרק את המישור-טר הסובייטי, את הדיקטטורה של המיפלגה, את הדילאמה של אמצ'יה-הייצור. בורדאי שלא.

אבל הוא רוצה להתאים את המישור למציאות החדשה, לאפשר בו ליברליזציה מסוימת ומנוקרת, לספק את המאוויים היסודיים של הדור החדש.

זה תרגיל עדין ומסוכן — מסוכן למישור, מסוכן לגורבאצ'וב עצמו. כמו לוליון, הוא מהלך על חבל דק מאוד.

לשם כך הוא זקוק לרגיעה עולמית. לצימצום ההרפתקות הזרות. להפחתת מירוץ-החימוש. עלתן פועל גם גורבאצ'וב במיסגרת האינטרס הלאומי של ברית-המועצות ובמיסגרת האינטרס האישי שלו גם יחד. הוא לא שינה את חברבורותיו, כשם שרגן לא שינה את עורו. הוא איש מעשי, מפוכח, שעשה הערכת-מצב והפועל על פיה.

מי כאן גם התשובה לשאלות הנאיביות: האם אתה מאמין לרגן? האם אתה מאמין לגורבאצ'וב?

שאלות אלה נשאלות כיום ברחובות ושינגטון ומסקוואה, בטרקליני ניו-יורק ולנינגראד. אבל הן שאלות ילדותיות. **בורדאי, יש חשיבות מסוימת לאישיות של המיפ'לגה, דינאים הפועלים בימות ההיסטוריה. יתכן שמנהיג אמריקאי אחר, שאינו עומד בסוף דרכו, ושיש לו אופוזיציה חזקה יותר ממיון, היה נוהג קצת אחרת. יתכן כי אדם שונה מגורבאצ'וב היה מכלכל את מעשיו בסחות בישרון.**

אבל אלה הם היבטים מינוריים. כסופו של דבר קובעים האינטרסים של המדינות ושל המישורים. ואלה מצביעים כיום בכיור לעבר צימצום מירוץ-החימוש. לכך זקוק המשק האמריקאי, וממילא גם המישור הקאפי-טליסטי בארצות-הברית.

לכך זקוק גם המשק הסובייטי, ובמילא גם המישור הקומוניסטי בכרית-המועצות.

יתכן שמעילי-הפרווה של פאט וראיסה מעניינים יותר מאשר עיבודות יבשות אלה. אבל הדברים לא היו שונים אילו היתה פאט מגידת-עיתונות צועניה וראיסה רקדנית-בטן מוזרחית.

השאלה האמיתית היא: האם זה יחזיק מעמד? ואם כן, לכמה זמן? האם אנחנו ככנסים באמת לעידן של שלום, של פשרה, של חלוקת העולם לאזורי-הספקה, של צימצום הנשק? נראה שכן. לעולם המיפ'לגה, ורק כשפועל על צימצום הנשק אורכו של זמן-מה זה.

העולם כבר ראה פגישות-פיסגה דרמטיות. חלקן הביאו לשלום ממושך. חלקן לא היו אלא הקדמות למילחמה.

אין מחסור ברוגמות שליליות. הפגישה של מארקוס אנטוניוס עם אוקטאוויוס הקיסר. הפגישה של נפוליון עם הצאר הרוסי אלכסנדר על רפסודה באמצע הנהר ממל. הפגישה של נוויל צ'מברליין עם אדולף היטלר, בבאד-גורסברג. כל הפגישות האלה הביאו למילחמת-עולם.

היו הפגישות החיוביות. בימינו, למשל, פגישת וינסטון צ'רצ'יל ופראנקלין דלאנו רוזוולט עם סטאלין בעיר יאלטה, שמנעה מילחמת-העולם השלישית עד היום. והפגישה בין אנוואר אל-סאדאת עם מנחם בגין בירושלים.

כל הפגישות האלה נגזרות מהימיון, אך אין בהן רמז למה שיתרחש בעתיד.

אנחנו יכולים רק לקוות שהאינטרסים של שתי המעצמות, שהובילו לפגישה זו, ימשיכו לפעול בארץ-העולם במשך זמן רב.

ואולי מותר גם לקוות כי המומנטים האישיים שראינו אותם השבוע — שני הרגלים, שני ההימנונים, הנאומים של שני המנציגים, השפעת שני האישים זה על דעת-הקהל אצל זה — יתרמו תרומה כלשהי למען השלום.

וגם מעילי-הפרווה של שתי הגברות. בהחלט.

עול על-פי עקרונותיו, כי מולו עומרת אופוזיציה ימנית גדולה וקולנית.

זהו הרגן הפאראדוכסים של הפוליטיקה. רגן מדגים אותו היטב. אך רגן לא עשה מה שפועל מפני ששינה פיתאום את עורו, כשם שגורבאצ'וב לא שינה את חברבורותיו. שניהם פועלים במיסגרת האינטרסים שלהם. על אלה כדאי לתת את הדעת, אם רוצים להבין מה מתרחש באמת.

אינטרסים של רגן כרוכים למדי.

רגן עלה לגדולה בעזרתה של תעשיית-הנשק. הוא הטיף לאיסטראטגיה לאומית שהיתה מבוססת על הנחות הכאות: ארצות-הברית היא המדינה העשירה ביותר בעולם. היא יכולה להרשות לעצמה חימוש בלתי-מוגבל, גם על פני כדור-הארץ וגם בחלל החיצון.

ברית-המועצות בורעת תחת נטל החימוש. הכלי-בלה שלה נחותה ומעורערת. אם נגביר את מירוץ-החימוש, נצטק לראות את המדינה הזאת נשפכת.

להקל על העומס

החימוש, ועמדו הסובייטים לפני הברירה: להפסיק במירוץ ולהיכנע לנו, או להמשיך במירוץ ולהסתכן בהתמוטטות הכלכלה והמישור שלהם.

הסובייטים המשיכו במירוץ, וקהל דבר בלתי-יצפוי: הכלכלה האמריקאית לא יכלה לעמוד בנטל.

רגן הביא אותה אל עבריי-פחת של פשיטת-רגל לאומית. היפאנים ירשו את הבכורה הכלכלית.

צימצום המירוץ הוא כיום אינטרס לאומי אמריקאי. רגן פועל במיסגרת הגיון זה.

אינטרס האישי של רגן ברור גם הוא.

האישי נכשל לאורך כל החזית. הכלכלה האמריקאית צולעת. שורה של סערוריות — ובראשן פרשת איראן-קונטראס — עירערה את אמינותו לחלוטין. הוא ספג מהלומות בלבנון ובמקומות אחרים. הוא איבד את השליטה בקונגרס האמריקאי.

הוא צבר את הגרעון הגדול ביותר בהיסטוריה של המשק האמריקאי.

נתתה לו שנה אחת בשילטון. אם אינו רוצה לרדת מן הבמה, כנשיא פושטת-רגל, עליו לעשות מעשה אחד גדול, שירשי כשליטה.

זה קשה מאוד, כי נשיא כשליטה (אוו צולע, בעגה האמריקאית), ללא תמיכת הקונגרס, בעל אמינות מפוקפקת, אינו יכול לעשות הרבה. אין הוא יכול לפתוח בהרפתקה מילחמתית, למשל. אין הוא יכול לעשות דבר ברוח האידאולוגיה שלו מימים-ימימה.

הסכם גדול עם גורבאצ'וב הוא הפיתרון. זה אפי שרי. זה ניתן לעשות תוך שנה. זה פופולארי. וזה באמת טוב לעולם.

על כן הפך רגן בעלי-הברית של ראש "ממלכת-הרשע". האינטרס הלאומי והאינטרס האישי גם יחד מובילים אותו בכיוון זה.

אלו אותי אם אני באמת מאמין למיכאיל גורבאצ'וב. אמרתי שלא.

אינני מאמין למוכר רגן. אינני מאמין למוביל גורבאצ'וב. אינני מאמין לשימעון פרס. אינני מאמין למלך חוסיין. אינני מאמין ליצחק שמיר. אינני מאמין ליצחק ערפאת.

אינני מאמין לשום פוליטיקאי.

כאשר יש עסק עם פוליטיקאי, השאלה של "האם אתה מאמין לזו?" כלל אינה צריכה להישאל.

פוליטיקאי פועל על-פי האינטרס של עצמו, ועל-פי האינטרסים של ארצו. (לרוב לפי הסדר הזה.)

כדי לקבוע מדוע עושה פוליטיקאי מה שהוא עושה, וכדי להיבא לגבי מעשיו בעתיד, יש לשאול שאלות אחרות לגמרי: מה הם האינטרסים שלו? מהי מערכת שיקלולו כיום, ומה תהיה מחר?

שה היה להאמין למראה העיניים ולמישמע האוזניים.

רגן, רונלד רגן, נציג הימין הקיצוני בארצות-הברית, עמד דום והצדיע לרגל הארום. בעומדו לצד המזכיר הכללי של המיפלגה הקומוניסטית הסובייטית, הוא הקשיב לצלילי ההימנון הסובייטי. (רפובליקת-חופש בברית לא מופרת... לפי תירגומו של אברהם שלונסקי.)

רגן. האיש שכל הקאריירה שלו היתה מבוססת על שינאת ברית-המועצות. שהגדיר אותה כ"ממלכת-הרשע". שהקדיש את כהונתו בבית-הלבן לחימושי-מחדש של ארצות-הברית, על חשבון כל שאר הצי-רכים של ארצו.

והנה עמד והחליף מחמאות עם המוכ"ל הארום. הנה חתם איתו על הסכם החוזה טילים גרעיניים לטווח-בינוני. הנה ביטא את תיקויותו של שותק חצי שנה יחיתים הסכם נוסף, שיצמצם את כל הנשק הגרעיני בעולם עד כדי מחצית.

לעמו אמר שצריכים להאמין לגורבאצ'וב. שגור-באצ'וב הוא איש טוב, רודף-שלום.

ואשכח, למי שחמאם הגדולה לאי-שקט עצמה, חיכה לעבר ראשו, שהמתחם הכנרת של כליה-הקשות באמריקה ובעולם. (ואלה התעניינו הרבה יותר במילחמת-מעילי-הפרווה בין שתי נשים-נילוות אלה, מאשר בכיבוש שהעולם כולו יינצל משואה גרעינית.)

מי היה מאמין? איך זה קרה? מדוע?

שנה תיאוריה פשטנית, המסבירה כניכול את הכל. היא אומרת כך: מנהיגים ימניים-קיצוניים מגיעים בסוף לעשיית-שלום. זה טבעי איכשהו בדמם.

אילו זה היה נכון, הרי כדאי היה תמיד לחבור במחירי-המיל-חמה הקיצוניים ביותר. ביצחק שמיר, למשל. ובעצם, מדוע לא באריאל שרון או ברפאל איתן?

כאשר נבחר מנחם בגין כראש-המשלה, היתה לי שיחה עם ברונ קריסקי, אז הקאנצלר של אוסטריה.

"אני זיהוה השול", ניסה לשכנע אותי. "אנחנו מכירים את הדמגוגים המנחים אלה. כשהם מגיעים לשילטון, הם משתנים. שארל דהגול עשה את השלום עם אלג'יריה, וריצ'ארד ניקסון עשה שלום עם ברית-המועצות ועם סין העממית."

הרעתי, שבגין שזק או אדם מסוג אחר.

בשעתי, הוא צדק עם קריסקי קשה לומר. בגין אכן עשה את השלום עם מצריים. אולם הוא לא ניצל את רעש-האדמה של אנוור אל-סאדאת כדי להגיע לשלום עם העולם הערבי. להיפך, הוא עשה את השלום הנפרד עם מצריים כדי לאטבח את עורפו בשעה שהמשיך ביתרישאת את מילחמתו בעם הפלסטיני.

יתכן שקריסקי צדק. הרי בגין עשה את השלום עם מצריים. גם אני הצבעתי בעדו בכנסת, בעוד שחסידינו, אנשי הימין הקיצוני, הצביעו נגדו.

ותכן שצדקתי אני. המילחמה נמשכת, הרם נשפך ברחובות, והפיתרון נראה כיום רחוק יותר מכפי שהיה אי פעם.

על כל פנים, יש פשטנות רבה בתיאוריה האומרת כי רק אנשי הימין הקיצוני עושים שלום. אנשי הימין הקיצוני דוגלים במיל-חמה, כי על כן הם אינם גומלים את השלום. הם מתייחסים את מילחמה, למעלה את נשמות הקמים בגני השלום, מבססים את בנינם הפוליטי על היצרים האפלים ביותר של שינאה ותאוות-נקם.

אולם — וכאן יש אמת בתיאוריה הזאת — כאשר איש הימין הקיצוני נמצא בשילטון, ואי-אפשר להרי-מנע מעשיית שלום, קל לו לעשות, יותר מאשר ליריבו, רודף-השלום.

יש לו תעודת-הכשר פטריוטית. אין לו אופוזיציה יעילה מימין. נהג אופוזיציה השמאלית, שותרת-השלום, תומכת בו אוטומטית. ואילו למנהיג שמאלי, היוזם כדורף-שלום, קשה הרבה יותר לפי

מאת אורי אבנרי